

לימוד תורה לשמה

בעולם היהדות ידוע שתורה צריך ללמוד לשמה. כלומר, הלימוד הוא לשם הלימוד בלבד ולא לשם דברים אחרים. בלימוד שלנו ננסה לברר האם זה פשוט כל כך? האם לימוד תורה שלא לשמה אינו נחשב בשום מקרה ללימוד תורה?

א. תלמוד בבלי סנהדרין דף קה עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצווה, אפילו שלא לשמה; שמתוך שלא לשמה - בא לשמה.

שאלות להבנת המקור

- מה האידיאל של לימוד תורה לפי רב יהודה?
- אם אדם אינו מסוגל להגשים את האידיאל של לימוד תורה, מה עליו לעשות?
- אם אדם אינו נוהג על פי האידיאל, האם זה אומר שהוא נטול אידיאלים או שהוא מבין שברגע זה עליו להסתפק בפשרה?

ב. פרק קנין תורה

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כלו כדאי הוא לו, נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, ... ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וינקה שאינו פוסק, והנה צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים.

שאלות להבנת המקור

- במה תפיסתו של ר' מאיר בנוגע ללימוד תורה שונה מתפיסתו של רב יהודה המוצגת במקור הקודם? מה המשמעות של התפיסות השונות?
- הסבירו את האמירה שלפיה לימוד תורה מלביש את האדם "ענוה ויראה". הסבירו אמירה זו גם בהקשר המיוחד של "תורה לשמה".

ג. בית מלא תורה

פעם אחת הגיע רבי ברוך מקוסוב אל בית המדרש בעיירה יהודית אחת ומצא שם תלמידים שלומדים תורה. התלמידים היו צעירים וחריפי דעת והתנצחו בוויכוחים זה עם זה, כשהם מתפלפלים ומחדשים חידושים גדולים בתורה. ראה ר' ברוך מקוסוב שפלפולם מלא הבלים, וכל תכלית לימודם אינה לשם שמים ולמציאת האמת אלא להתפאר ולהתגאות.

היתל בהם הרב ואמר: "רוב תודות למי שהביאני לבית מלא תורה שכזה!" שמחו התלמידים הצעירים לשמע הדברים ופניהם צהלו, משום שחשבו שהתכוון לשבחם.

"לא לזאת התכוונתי", אמר הרב. "הלא ידוע שכשאדם עוסק בתורה לשמה, לימוד התורה לא נשאר למטה, בעולם הזה, אף לא לרגע אחד. התורה ממהרת לשוב למעלה אל ביתה, אל האלוהים, והיא בוקעת את חלוני הרקיע. אבל אם תכלית הלימוד איננה לשמה, אזי היא נשארת למטה לנצח ואינה עולה למעלה כלל.

ועתה, ראו עיניי כי כל לימודכם ופולחכם אינו 'לשמה' ולא לשמו של הקב"ה, ואוזניי לא שמעו דבר מלבד פלפולים תפלים. אפילו דף אחד מן התורה שלמדתם לא רצה לעלות מעלה, וכל לימודכם נשאר למטה עד שמילא את הבית כולו. לזאת התכוונתי כשאמרתי שמצאתי פה בית מלא תורה."

לקוח מזושא

גרסת המקור מופיעה במעשיות נוראות ונפלאים, תרנ"ו

שאלות להבנת המקור

- איך, לדעתו של ר' ברוך מקוסוב, יש ללמוד תורה?
- מדוע "בית מלא תורה" הוא בית שאין לומדים בו תורה?
- מדוע בחר ר' ברוך מקוסוב להעביר ביקורת על התלמידים דווקא בדרך זו? האם יש לכך קשר למידות שהאדם מתברך בהן כשהוא לומד תורה לשמה?

תלמוד בבלי, מסכת תענית, דף ז' ע"מ א-ב

כמו שאמרה בתו של הקיסר [הרומי] לר' יהושע בן חנניה: ואי לחכמה מפוארה כשלך בכלי מכוער!

- אמר לה: אביך שם יין בכלי חרס? אמרה לו: אלא במה נשים?
- אמר לה: אתם שאתם חשובים שימו אותן בכלי זהב וכסף.
- הלכה ואמרה לאביה [לעשות כן] ושמו את היין בכלי זהב וכסף – והחמיץ. באו ואמרו לו [לקיסר שהחמיץ היין]. אמר לה לבתו: מי אמר לך כך?
- אמרה לו: רבי יהושע בן חנניה קראו לו [לבוא]
- אמר לו [הקיסר]: מדוע אמרת כך? אמר לו: כמו שאמרה היא לי אמרתי לה.
- אמר לו: והרי יש [אנשים] יפים שלמדו [ומלאים בחכמה]
- [ענה לו]: אילו היו מכוערים – היו לומדים יותר.

שאלות להבנת המקור

- מדוע, לדעתו של ר' יהושע, מכוערים לומדים יותר?
- האם אתם מוצאים קשר בין הסיפור התלמודי לסיפור החסידי (סעיף ג)?
- אילו כלים ותכונות אדם יכול לאמץ לעצמו כדי שלימוד התורה שלו יהיה יותר לימוד לשמה?

ומה אתם חושבים, האם הלימוד שלכם היה לשמה?

זושא – מגלים את הסיפור החסידי

ליצירת קשר: www.facebook.com/zusha.org.il | contact@zusha.org.il